

Vårdhygien – verksamhetens ansvar för städning och rengöring

Regiongemensam vårdhygienisk riktlinje

Rekommendation för hälso- och sjukvård i Västra götalandregionen.

Framtagen i samarbete mellan vårdhygienenheter i Västra Götaland.

Förändringar sedan föregående version

Ersätter tidigare version daterad 2024-12-11. Redaktionella förtydligande och komplettering av begrepp i definitionslista samt uppdatering av länkar.

Innehållsförteckning

Vårdhygien – verksamhetens ansvar för städning och rengöring	1
Regiongemensam vårdhygienisk riktlinje.....	1
Förändringar sedan föregående version	1
Bakgrund och syfte	1
Utförande	2
Ansvar	3
Relaterad informationStyrande och Stödjande dokument, Intern service, Rena lokaler med tillhörande styrande dokument, Fastighet, stöd och service.	4
Definitioner till denna riktlinje, Bilaga 1	6

Bakgrund och syfte

Syfte med riktlinjen är att säkerställa att samtliga områden i vårdverksamheter städas och rengörs i tillräcklig omfattning och med rätt kvalitet, för att minska mängd mikroorganismer i miljön.

Syfte är också att tydliggöra linjechefs ansvar med definition och klargörande av berörda parters ansvarsområde (gränsdragning). Se även Fastighet, stöd och service, [Styrande och Stödjande dokument](#), Intern service, Rena lokaler (Styrande dokument) samt Vårdhandbokens avsnitt om [Städning, rengöring](#).

Riktlinjen avser i första hand ansvars- och gränsdragningsfrågor rörande städning och rengöring i vårdens lokaler. För att förebygga smittspridning och vårdrelaterad infektion via miljö och gemensam utrustning är basala hygienrutiner inklusive punktdesinfektion samt städning och rengöring viktiga delar. Omfattning av städning och rengöring behöver även ta hänsyn till vårdhygieniska riskfaktorer i den egna verksamheten, exempelvis vårdtid, omfattande vårdbehov, mottagliga patienter eller bristande kognitiv förmåga.

Att vårdlokaler upplevs rena bidrar till allmänt positivt helhetsintryck och medverkar till god vård- och arbetsmiljö. Fullgod städning minskar dessutom slitage på lokaler och inventarier.

Utförande

Verksamheten ansvarar för städning och rengöring av ytor och utrustning närmast patient samt slutstäd med mera oavsett om utförare är vårdpersonal eller servicepersonal inom vårdnära service (VNS). Övrig städning och rengöring (regelmässigt städ) sköts av lokalvårdare inom serviceorganisationens uppdrag.

Vårdverksamhetens linjechef ansvarar för att:

- Klargöra verksamhetens ansvar för städning i vårdlokaler genom att upprätta ansvars-/gränsdragningsdokument, oavsett om vård- eller servicepersonal är utförare. För stöd se Intern service dokument, [Rutin för gränsdragning och ansvarsfördelning inom lokalvård](#) och [Rutin för regelmässig städning](#). Exempel på områden som verksamheten ansvarar för är
 - städning och rengöring av patientnära ytor
 - städning och rengöring av utrustning som delas mellan patienter
 - slutstädning
 - städning och rengöring av gemensamma utrymmen och vårdnära lokaler, exempelvis behandlings-/undersökningsrum, läkemedelsrum, förråd, desinfektionsrum och avdelningskök.
- Definiera vad som ingår och med vilken frekvens städning och rengöring ska utföras inom olika område.
 - Bedöm kontinuerligt behov av utökad daglig patientnära städning beroende på omfattning av riskfaktorer hos patient.
- Definiera för utrustning som delas mellan patienter, vad som ska rengöras och desinfekteras mellan varje patient.
- Definiera kritiska punkter (ytor med hög smittorisk), för eventuell komplettering med desinfektion, vid patientnära städ.
- Definiera kritiska punkter (ytor med hög smittorisk), för komplettering med desinfektion, vid slutstäd.

- Innebär att slutstäd alltid sker i två steg (oavsett känd smitta eller inte), d.v.s. rengör först hela vårdplatsen, desinfektera därefter kritiska punkter.
- Kommuniera planerat slutstäd till lokalvårdsorganisation, så att det samordnas med regelmässigt städ för att uppnå mål med rengjord och desinfikerad vårdplats för nästa patient.
- Informera lokalvårds-/servicepersonal om särskilda omständigheter t.ex. skyddsutrustning ska användas på vådrum.
- Upprätta verksamhetsbaserade checklistor och kontinuerligt bedöma behov av uppdatering. Respektive checklista ska innehålla vad som ingår, frekvens samt plats för signatur och tidpunkt. Förslag på checklistor:
 - [Städning av patientnära ytor på vådrum](#)
 - [Städning i vårdnära lokaler och mottagningsrum/utrustning som delas](#)
- Vid avtal med serviceorganisation avseende patientnära rengöring och städning, till exempel vid uppgiftsväxling (VNS), ska tydlig dokumentation upprättas om vad som ingår och med vilken frekvens.
- Definiera vilken städutrustning och vilka medel som ska användas i de fall vårdpersonal är utförare av patientnära städ och slutstäd. När verksamhetsbunden städning är upphandlad (VNS) och utförs av utbildad servicepersonal kan detta överlåtas till serviceorganisation.
- Städutrustning och upphandlat städmaterial (till exempel moppar) finns tillgängligt på varje vårdenhets för bland annat akutstädning.
- Säkerställa att personal har kunskap om hur städning och rengöring i vårdmiljö utförs. Läs Vårdhandbokens avsnitt, [Städning, rengöring](#).
- Personal som upptäcker kroppsvätskor och föroreningar ansvarar för att punktdesinfektion och/eller punktstädning utförs
 - på vårdenhets har vårdpersonalen huvudansvar för punktdesinfektion
 - punktstädning utförs direkt vid förorening/spill av till exempel dryck.

Uppföljning

Linjechef ansvarar för uppföljning och utvärdering tillsammans med serviceorganisation i samband med granskning av städ kvalitet som utförs regelbundet. Vid behov av dialog kring lokalvårdstjänster och eller vårdnära service (VNS) kontaktas i första hand aktuell enhetschef för lokalvård.

Medvetet avsteg från denna riktlinje dokumenteras i patientjournal om avsteg är kopplat till patient. Annan orsak till avsteg, t.ex. uppenbara brister i rengöring/städning, rapporteras i MedControl PRO eller befintligt avvikelssystem.

Ansvar

- Linjechef ansvarar för att denna riktlinje, checklistor och aktuellt avsnitt i Vårdhandboken är känt och följs av alla medarbetare.

- Linjeförman (eller motsvarande) ansvarar för att lokalvårds-/servicepersonal får information om eventuell skyddsutrustning.

Relaterad information

[Styrande och Stödjande dokument](#), Intern service, Rena lokaler med tillhörande styrande dokument, Fastighet, stöd och service.

Förslag på checklistor för vårdpersonal:

- [Checklista - städning av patientnära ytor på vårdrum](#)
 - [Städning i vårdnära lokaler och mottagningsrum/utrustning som delas](#)
- [Städning, rengöring](#). Vårdhandboken

Tillämpliga lagar, föreskrifter eller externa riktlinjer

[Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning \(AFS 2023:11\), föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#) Stockholm: Arbetsmiljöverket

[Risker i arbetsmiljön \(AFS 2023:10\), föreskrifter - Arbetsmiljöverket](#) Stockholm: Arbetsmiljöverket

Kunskapsöversikt

[Städning i vårdlokaler \(SIV\)](#) Vårdhygieniska rekommendationer för städ-, service-, vård- och omsorgspersonal. Svensk Förening för Vårdhygien 2020 09 18

Dancer SJ. Hospital cleaning in the 21st century. Eur J Clin Microbiol Infect Dis 2011;30:1473-81

Dancer SJ, Kramer A. Four steps to clean hospitals: Look, plan, clean and dry. J Hosp Infect 2019;103:e1-8

Huslage K, Rutala WA, Sickbert-Benett E. A quantitative approach to defining "high-touch" surfaces in hospital. Infect Control Hosp Epidemiol 2010;31(8):850-53

Mitchell BG, Dancer SJ, Andersson M, Dehn E. Risk of organism acquisition from prior occupants: a systematic review and meta-analysis. J Hosp Infect 2015;91:211-17

Sveriges Kommuner och Landsting. Vårdnära service en viktig del i framtidens sjukvård. Stockholm 2014

Svensk Standard, SS 8760014:2017. Rengöring och städning för minskad smittspridning inom hälso- och sjukvård. Stockholm: Swedish Standards Institute (SIS); 2017

Arbetsgrupp

Fanny Björk, hygiensjuksköterska, Vårdhygien NU-sjukvården

Jenny Andersson, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Södra Älvsborgs sjukhus

Kerstin Möller, hygiensjuksköterska, Vårdhygien SU

Therese Mård, hygiensjuksköterska, Vårdhygien Skaraborgs sjukhus

Tove Windh, hygiensjuksköterska, Vårdhygien SU

Granskare

Jon Edman Wallér, Specialistläkare, Vårdhygien Södra Älvsborgs sjukhus

Patrik Gidmo, Processledare & Tjänsteägare, Intern service, Fastighet, stöd och service

Definitioner till denna riktlinje, Bilaga 1

Akutstädning	Städåtgärd som inte kan uppskjutas till nästa regelmässiga städtillfälle utan måste utföras omedelbart
Desinfektion	Process med kemiska medel som minskar antal mikroorganismer till en nivå som inte innebär risk för överföring av smitta
Förorening	Ansamling av material på fel plats eller i stor mängd
Kritiska punkter	Ytor med hög smittorisk - patientnära ytor, utrustning som delas eller andra ytor som används eller vidrörs frekvent och kan innebära risk för smittspridning. Benämns ibland som tagställen
Kroppsvätskor	T.ex. blod, urin, avföring och sekret
Lokalvårdare	Personal anställd i serviceorganisationen som utför regelmässig städning eller andra lokalvårdsuppgifter.
Patientnära ytor	Inredning, inventarier och utrustning vid patientplatsen, t.ex. säng/brits, sängbord, lampa, instrumentpanel
Periodiskt underhåll, storstäd	Grundlig rengöring av lokaler inklusive svårtillgängliga ytor som resulterar i stadmässigt väl underhållna, fläckfria lokaler. Benämns storstäd
Punktdesinfektion	Spill av smittsamt material och/eller kroppsvätskor torkas upp direkt med ytdesinfektionsmedel
Punktstädning	Spill av t.ex. mat eller kaffe torkas upp direkt med vatten och eventuellt rengöringsmedel
Regelmässig städning	Rengöring av ytor som inte räknas som patientnära t.ex. golv, allmänna ytor, hygienutrymme, toalett. Utförs av serviceorganisation genom centralt avtal, i VGR med Fastigheter, stöd och service
Rengöring	Metod där ytor mekaniskt bearbetas för att ta bort smuts, damm och andra orenheter så att ytorna blir estetiskt och synligt rena. Med rätt rengöring bevaras ytskiktet och antalet mikroorganismer minskas. Därmed förebyggs anhopning, uppvirvling och förökning av föroreningar
Risikfaktorer för smittspridning/smitta	Exempel på patientrelaterade riskfaktorer är kräkning, diarré, eksem, omlägningskrävande vätskande och/eller kroniska sår
Servicepersonal	Personal anställd av serviceorganisation som enligt avtal utför definierade tjänster (VNS) inom verksamheten, exempelvis patientnära städning och slutstäd
Slutstäd	Städning i samband med att patient byter vårdplats, skrivs ut eller avslutar isolering. Inkluderar bland annat patientnära ytor t.ex. säng och sängbord samt hygienrum på enkelrum
Storstäd	Se periodiskt underhåll
Städning	Rengöring, materialvård, avlägsnande av material, avfall m.m.
Vårdpersonal	Personal anställd på vårdenheter som utför patientnära och/eller vårdnära städning/rengöring, t.ex. vårdbiträde, undersköterska eller sjuksköterska
Ytdesinfektion	Medel avsett för desinfektion/smittrening av ytor i lokaler, på medicinteknisk utrustning och inredning m.m.
Vårdnära lokaler	Vårdlokaler i nära anslutning till vårdverksamhet utan att patienter vistas där, t.ex. kök, läkemedelsförråd
Vårdnära service (VNS)	VNS är innebär att patientnära uppgifter, där man ej behöver vårdkompetens, utförs av servicepersonal tex slutstäd och städning av patientnära ytor

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Therese Mård, (thete), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Christer Printz, (chrpr), Chefläkare

Dokument-ID: SKAS9729-602154698-22

Version: 10.0

Giltig från: 2025-05-15

Giltig till: 2027-05-15